

"EDINOST"

Published weekly at

206 Adelaide St. W., Toronto, Ontario,
by Edinost Publishing Proprietor
in Slovenian LanguageRegistered in the Registry Office for the City of Toronto
on the 25th day of June, 1942, as No. 47939 C. P.

EDINOST

Izhaja vsako sredo v slovenskem jeziku. Naslov lista:
206 Adelaide St. W. Toronto, Ontario.Dopisi brez podpisa se ne vpoštevaajo. Rokopis nenarodnih
člankov in dopisov se ne vrača.Kramarji niso in tudi ne
bodo uspeli

Poleg drzne reakcionarne in fašistične anti-jugoslovanske kampanje glede Trsta, Istre in Slovenskega Primorja, so se podali na delo raznovrstni "kramarji" in začeli že na glas bobnati pred izstradanim ljudstvom o kakvoči "makaronov, riže suhih rib in seveda za približek angleški puding in ameriški "Chewing Gum". Poslužili so se tega najbolj nazadnjaškega sredstva hoteti na ta način prisiliti ljudstvo omenjenega ozemlja na to, kar ni mogel prisiliti zadnjih 25 let Musolinijev teror, kar niso mogli doseči ne Hitlerjevi gestapovci, Rupnikovi "domobranci", Mihajlovičevi četnici in Paveličevi vstaši. Namreč kapitulacijo ljudstva pred zahtevo, da Trst, Istra in Slovensko Primorje pripada ne pravim, ampak tujim lastnikom.

Zagotovo ako bi ti politični kramarji dosegli svoj cilj, bi v tem oziru seveda ne priznali svojih drznih špekulacij z blokado živilskih potrebščin. Za tavžen zlojdev pri prisegali, da se kaj takega ni delalo. Mar niso po tkzv. "plebescitu" na Koroškem slovesno si umili roke in izjavili: "Narodna volja je odločila. Kaj si pa hočemo drugačega, kakor upoštevati narodno voljo...?"

Vsaj nam Slovincem ni potrebna podrobnejša razlaga o pomenu blaga političnih kramarjev. Teh se spominjamo predno smo se morali izseliti v tujino. To so politični kramarji, kateri prično kupčijo v taki zadevi kot je vprašanje Trsta, Istre in Slovenskega Primorja.

Poleg že svoje samohvale se poslužujejo prav posebno med verniki z "rdečim strašilom", drugi zopet pod zaščito puhle in neodločne demokracije in tretji pa nič manj kakor z podžiganjem konflikta med Jugoslavijo in zaveznicami, na račun slovenskega in hrvaškega ozemlja.

Vsaka beseda jugoslovanske vlade v tem oziru, je služila takim političnim kramarjem ne kot beseda katere sloni na temeljitih načelih samoodločbe naroda, na etnografskem zgodovinskem dokazu, temveč podlaga za anti-jugoslovansko kampanjo, proti novi federativni Jugoslaviji. Poglavitni konflikt v tem oziru je nova federativna Jugoslavija v kateri bodo vsi njeni narodi dejansko vzivali plod resnične demokracije v njenem živilskem pomenu in ne v puhlih in praznih besedah, kar pa nikakor ne gre v glavo političnim kramarjem, ker z tem nova Jugoslavija ne nudi več podlage za ljudsko izkoriščanje. Italijanski fašistični imperijalistični elementi vedo, da ako jim uspe zadobiti podporo pri zahtevi za Trst, Istro in Slovensko Primorje, da jim bo mogoče hkrati z isto podporo vzdržati se na oblasti v Italiji.

Posamezniki skušajo pojasniti vprašanje Trsta, Istre in Slovenskega Primorja, posebno Trsta, da bi ne pripadal Jugoslaviji in tudi ne Italiji. Podstakem ostali bi moral "avtonomno" pristanišče z svojo samoupravo. To pojasnitve polagajo, češ eno zaradi italijanske večine in drugi zaradi odsotnosti popolne slovenske oblasti. Kakor v enem tako tudi v drugem taka pojasnitve ne drži vode, tembolj nasprotno temu so dokazi, da je to ozemlje — slovansko ozemlje. Ako bi vpoštevali po večini naroda v gotovem predelu tega in tudi drugih mest v svetu, potem bi morali istotako priznavati, da dotično mesto pripada gotovi večini priseljenega naroda. Takih mest bi dobili prav dosti v Združenih državah in tudi Kanadi.

Dejstvo je, da kljub drzni in odvratni anti-jugoslovanski kampanji, ter mučnem prizadevanju političnih kramarjev, ni uspelo preslepiti ljudstva v omenjenih pokrajinah, kakor tudi ne svobodoljubne javnosti. Kot najmočnejši dokaz zato je ravnokar podpisan sporazum med maršalom Titom in zavezniško vojno komando. Sporazum določa gotove predpise tako za jugoslovanske kakor tudi zavezniške oblasti, pod katerih področje bo spadalo to ozemlje do odločitve pri mirovni konferenci, katera tudi ne bo mogla zavrniti odločne zahteve ljudstva Trsta, Istre in Slovenskega Primorja, da se združi z svojo telesno matično — Jugoslavijo. Ta sporazum je obenem najmočnejši udarec političnim kramarjem in raznim intrigantom, kateri so računali Trst, Istro in Slovensko Primorje, za zaokrenitev povojnih obilnic določenih v Atlantskem čarterju in Krimski konferenci v popolnoma napačno in anti-mednarodno smer.

Rezultat državnih volitev

Če tudi nam ni mogoče ob tem času podati popolni rezultat minulih državnih volitev, vendar vsi znaki kažejo po dosedanjem številu glasov, da je zmagala liberalna stranka. Ona ostane toraj na državnem krmilu in ne z nadpolovično večino za nadaljnjih pet let predno se bodo vršile državne volitve in predno bo narod imel zopet priliko javno povedati svoje mnenje z odlikom svojega glasu za to ali ono stranko. Tako določajo predpisi volilnega zakona in se vsakih pet let sem od konfederacije to ponavlja.

Kakor je bilo že prej napovedano da pri sedanjih volitvah ne bo niti ena stranka dobila popolno ali vsaj nadpolovično večino, je jasen dokaz, da je bila ta napoved bazirana na temeljitih podlagi splošnega javnega mnenja. Liberalna stranka je izbrala po dosedanjem številu 118 poslancev, dasi jih mora imeti ena ali druga stranka za nadpolovično večino ne manj 125, ker vseh poslanskih sedežev v federalni zbornici je 245. Torej bo prihodnja vlada gotove koalicije in nikakor vlada ene same stranke. In ravno pri tem vprašanju ako jim so narodni interesi v računu, bodo igrali važno vlogo CCF poslanci, katerih bo v federalni zbornici 26, a da so jih imeli dosedaj le 10.

Novo vlado bo mogoče ceniti le na podlagi njenih lastnih dejanj. Ali bo res sledila stopnje napredka in progressa v državi, izboljšala nešteto zadev v zvezi z narodnimi in socialnimi vprašanji, ali pa bo sledila nazadnjaško politiko tako v domačih kakor tudi zunanjih zadevah. Dosedanja vloga liberalne stranke je bila posredovalnega in popustljivega karakterja, medtem ko je CCF stranka igrala, da ne govorimo o konservativni reakciji, razdorno politiko v domačih in tudi zunanjih zadevah. Dokazov za eno in drugo stranko je več kot dovolj. Lastna dejanja opravijo njihovo vrednost.

Fašistično domobranski teror nad Slovenci

Imenuje se izvršni odbor "Črne roke": Kreiper, Je- ločnik, Rupnikov osebni čuvaj Džin, t.j. Slavko Krek, Kociper in ing. Sodja. Kot glavne člane "Črne roke" označujejo poročila Franca Saleharja, ki deluje na Ljubljanu. V okolici št. Ruperta spada k taki bandi Oton Podlesnik. Skupno vodita Marko Jakoč, ki ga bomo v tej knjigi še ponovno srečali in Jože Deželan. Glavno oporišče imajo v Adamiču pri Homu, Bundaršču, na Svinjskem in Slapšaku na Hrastnem.

Radi se predstavljajo z novo "ilegalo", ki je zelo priljubljena pri Nemcih. Vodja take ilegale je bil neki Grum, ki je zbral 80 fantov, med njimi so bili tudi voditelji "Črne roke": Janez Marn, Rado Prijatelj, Rado Salehar, dr. Smajd, major Bitenc, Smrsu in Križman.

Ta motna godla krvi, solza in trupel je motna tudi v vsem drugem. Domobranci, "Črna roka", ilegala, vera. Dr. Marjan Zajc trdi, da je "Črna roka" nacionalna, dr. Juvan, da je klerikalna. Je pa — zločinska.

Na Vrhnikih se je 27. IV. 1944 sestel odbor, v katerem sta advokata Marian Marolt in Stanko Zupan, bivši občinski tajnik Jerina in lekarnar Hočevar Stanko. Duša pa je jugosl. major Vujosevič Joko. Odbor ima za svoje delo 4 agente z nemškimi legitimacijami in po 6.000 lir mesečne plače. Naloga teh agentov je, odkrivati terensko mrežo in zbirati material za "likvidacijo" simpatizerjev OF.

Na Dolenjskem je vodja te tolpe Janez Marn, jurist iz Hudega pri Trebnjem, s prevzetim imenom Črtomir, zato se imenujejo njegovi banditi večkrat tudi "Črtomirovci". Mož je partizanski dezertir in je imel celo vidno mesto v naši vojski. Je pa brez prave narodne zavestnosti, brez občutka za tovarštvo in požrtvovalnost, ljubitelj lagodnega življenja in nezdravo ambiciozen. Pozabil je, da so mu Italijani ubili očeta in požgali hišo. Sam izgubljenec je šel sedaj med izgubljence in se postavil na čelo bandi, ki mori nedolžne ljudi. Njegov namestnik je bivši jugoslovanski oficir Jože Saje, doma iz žabjeka, obveščevalec Drago Prijatelj iz Ponike, intendant Janez Saje, brat Jožeta. Pri sebi imajo tudi duhovnika. Ta odred se pomika po vsej pokrajini. Sestavljen je iz dveh čet, ki imata 17 mitraljevov in več brzostrelk. Banda se je pojavila v različnih krajih, pri št. Rupertu, Sv. Križu, Čatežu in Primskovem, v Dolenjskih in na Notranjskem. Njena nasilja in zverstva bomo opisali pozneje.

V Logatcu se je sestel odbor "Črne roke" 16. IV. 1944 v župnišču. Navzoči so bili neki Leskovešček iz D. Logatca, Cankar iz Nove vasi, Arher, Anton Maček in nam že znani Viktor Berlot ter sklepari o umoru 8 ljudi, ki so jih tudi tisto noč umorili. O tem pozneje.

V Grosupljem se je krila "Črna roka" pod nazivom "informacijski štab", ki so mu pripadali Kužnik, župan okoliških vasi, Alojz Mehle, Nace Ahlin, Cene Mehle, Zavr l itd., ki so naravnost strahotno morili vse, kar je prišlo na njihovo listo. O njihovih zverstvih bomo govorili pozneje.

"Črna roka" deluje tudi v Trstu, kjer ima na vesti umor dr. Stanka Vuka in njegove žene. Belgardisti Jazbec je sporočil žrtvi smrtno obsodbo.

Pojavila se je tudi že na Gorenjskem in na Primorskem.

V postojanki Vel. Lašče je 7 članov "Črne roke", med njimi brata Ivan in Jože Peček, iz Medvedjaka pri Vel. Laščah, oba partizanska dezerterja in bivša belgardista. Zlikovca se preoblačita po štirikrat dnevno, stikata med ljudmi, včasih v civilu, včasih v raznih vojaških oblekah.

Vodja "Črne roke" v Kočevju je Havelka Danilo, biv. uradnik OUZD. Člani se šajajo v dveh bunkerjih na levem bregu Rinže proti Črni hosti. Havelkov izvrševalec je Alojz Vodusek. Vseh članov v Kočevju je 32. Sestavili so spisek oseb, ki jih je treba internirati in po tem spisku je bilo 19. VII. odpeljanih iz Kočevja 75 ljudi (glej stran 61!).

Proti nepoučenemu ljudstvu se krije "Črna roka" z navidezno ilegalnostjo je pa v zvezi z Nemci, od katerih dobiva denar, orožje in opremo. Njen agitator na Notranjskem, kaplan Ivan Laurič, je priznal, da deluje "Črna roka" pod krinko ilegalnosti. V vasi Podlipa so se srečali "Črtomirovci" in Nemci in sta se komandanta toplo pozdravila. Imajo celo nekaj program, namreč samostojno Slovenijo (brez Koroške) v federativni kraljevini Jugoslaviji pod kraljem Petrom II. Program je dalje "protikomunističen", smatra se — po besedah dr. Branka Vrčona — za sestavni del redne jugoslovanske vojske. Glede na zvezo z Nemci, ki so gori omenjene in v zvezi s časom nastanka, pa je upravičen sklep, da je ta program le pesek v oči, da pa je "Črna roka" v resnici nekakšen domobranski gestapo, ki ga uporabljajo Nemci spriču svoje stiske na fronti.

In tako trosijo listke s svarili, podpisanimi po naslikani črni roki, njena slika na zidu bodi napoved bodičim ali sled že storjenih zločinov neposlušnim ljudem. Ljudje v Ljubljani skrivnostno izginjajo. Le nov grob, ki se pokaže ob kakem samotnem gozdu, truplo, ki ga naplavi Sava ali ki ga potegnejo iz Ljubljane, krik smrtnega strahu v samotni ulici in strel — to so sledovi "Črne roke". Iz objema, od otročičev trgajo očete in može, od skrbnih staršev fante in dekleta, brez izbire, brez izjeme brez milosti. Vse mora pasti, kar se ne ukloni, kar ne veruje, da je vera v nevarnosti, da je zveza z nemškim okupatorjem, rešilna za Slovence.

Ali bodo ljudje spregledali? Se bodo zavedli, da jim sedi na tilniku vedomec, ki jim pije kri? Kdaj, če ne sedaj, bodo zvrgli s

POLJSKI VELEPOSETNIKI POVZROČIJO NEMIR

Toronto — Naslednji članek je bil priobčen pred nedavnim v "Toronto Star", katerega je napisal ravnokar prispel v to deželo dr. Julian E. Stawinski, odvetnik po poklicu in kateri je dovršil univerzo v Krakovu. Njegov članek, katerega v prostem prevodu posnemamo in sicer najvažnejše stavke, se glasi:

"Vprašanje Poljske je postalo poglavitna podlaga drzne propagande, katera vsebuje nevarnost proti štirim svobodam in Atlantskega čarterja. Radi temeljitega pregleda tega navidezno zamotnega vprašanja, moramo pregledati situacijo v taki obliki kakršni v resnici je in katera predstavlja večino poljskega naroda, ne v "Londonu ali New Yorku", ampak v zemlji, kjer ta večina živi.

Poljska je agrikulturna država in 73 odstotkov njene prebivalstva, so kmeti, kateri lastujejo komaj 35 odstotkov zemlje, dočim več kot polovico plodovite zemlje in velika gozdna posestva lastujejo poljski veleposestniki. Večina kmetov se niso mogli vzdrževati na kmetijah in so bili prisiljeni delati na dnini približno od 7 do 8 centov na uro v ameriški valut. Njihova posestva so bila približno okrog 5 akrov. V zadnjih 20 letih poljska vlada je razdelila pod tkzv. "Poljsko neodvisnostno" 1.200.000 akrov med 25 milijonov ljudi, svta na deželi, kar pride na vsako dušo okrog 0.05 odstotka zemlje. Po drugi strani 7.000 poljskih veleposestnikov, je lastovalo nič manj

sebe ta jarem? Fašistično — domobranski teror v Ljubljani pa se nadaljuje. Gauleiter dr. Rainer je razpisal mobilizacijo za letnike 1923, 1925, ne meneč se za statut še vedno "italijanske pokrajine", da prebivalci te pokrajine niso vojno obvezni. Zagrozil je celo z represalijami družinam, če bi se svojci odtegnili vojaški službi.

Bedake in lahkomišelneže, zapeljance in prisiljenca pa je vjelo to nasilje v svoje mreže, ko so dne 20. IV. 1944 prisegli zvestobo Adolfu Hitlerju, največjemu krvniku slovenskega naroda in človeštva.

TEROR NA DOLENJSKEM IN NOTRANJSKEM
Z A Č E T E K

Kmalu po končani veliki jesenski ofenzivi so začeli domobranci ali sami ali pod vodstvom Nemcev iz utrjenih postojank vdirati v posamezne dele osvobojenega ozemlja.

Ob razpadu Italije so Nemci v Planini obesili tri vrčajoče se internirance, pozneje je bilo tam ustreljenih 13 talecev, ki so bili privedeni z Notranjske. Požgaljo so hišo R. Rusa, ki sta ju Nemcem pokazala Ivan Selak in Jože Tegelj.

Prve dni novembra 1943 je prišel domobranski poročnik 37-letni Franc Debevec iz Borovnice, bivši uradnik pri Vzajemni zavarovalnici in eden izmed glavnih voditeljev bele garde v Borovnici, k materi želez. čuvaja, 28-letnega Toneta Majarona, v čuvajnico blizu borovniškega mostu in vprašal za sina. Ko mu je odgovorila, da je v službi, je potegnil revolver in ga naperil v njevo čelo.

"To bo njegova služba!" XI. XI. je to grožnja izpolnil. Ponoči so prišli 4 domobranci, poroč. Franc Debevec, Franc Orh iz Borovnice in Ivan Kovač, p. d. Pristavec z Brega. Odvedli so fanta kakih 50 m daleč od progi in ga tam ustrelili. Truplo so položili na tračnico, da bi simulirali železniško nesrečo. Strojvodja prihajajočega vlaka pa je truplo opazil, pravočasno zavrl, ugotovil, da je ustreljeno in ga potegnil s tira. Domači župnik Ciril Jerina ni dovolil žalostinke na njegovem grobu.

Domobranci iz Rakeka so odgnali drugega čuvaja in ga pri Verdu ustrelili. To je bil Strmšek, ki so ga s silo odtrgali od žene in obupno jokajočih otrok. Isti zločinci so ustrelili neko 70-letno ženo iz Zale in pustili truplo nepokopano v gozdu.

10. XII. so domobranci iz Kostanjevice aretirali Lojzeta Vegela iz vasi Brezovica nad Sv. Križem. Odpeljali so ga v Kostanjevico in ga z debelim trnim kolom do smrti pretepli.

11. XII. 1943 so v Hrastini nad Ostercem na Laptah isti lopovi pobili do smrti dva mlada fanta, Jožeta Kučiča in Jožeta Sintiča, oba iz št. Ruperta, ki ga bomo še večkrat srečali.

MORILCI IN
SODNIKI

10. XII. sta v Breški vasi okraj št. Jurij, Miha Kostravec in Bruno Hercog kuhala žganje. Domobranska patrola, pretvarjajoč se, da so partizani ju je poprosila za okrepčilo. Čim pa sta tako popdrla partizane, so planili nad njiju, ju zvezali, tolkli, odpeljali v dolino, tam ubili in ju pustili v mlaki krvi gola na cesti. Zaklal ju je lastnoročno Nace Penca, ki mu je ljudstvo dalo ime "morilca šentjernejskega okraja".

Vse ljudstvo je obsojalo ta zločin. Domobranci so se morali oprati in najti krivca. Zato so kmalu za tem vdrl v vas Pristava pri Sv. Križu in hišo Ivana Žnidaršiča. Vodil jih je Nace Penca, spet preoblečene v partizane. Pozdravili so z našim pozdravom "Smrt fašizmu — Svoboda narodu" in obdoli žnidaršiča umora Kostreva in Hercoga. Pred hišo so uprizorili sodišče. Žrtve se je zagovarjala, da je somišljenik OF in da je vedno podpiral partizane, pa da zato vendar ne bo ubjal drugih somišljenikov OF. S peklenskim zadovoljstvom je nato Nace Penca zasadil nož v njegova prsa:

"Vidiš, partizanski pes, tako pa znamo mi zasliševati!" Dvajsetkrat ga je zabol, do smrti. Nato so ga oplenili, si denar razdelili, vola pa odgnali k svoji posadki v Kostanjevico, govorili ljudem, da so krivca umora Hercoga in Kostreva kaznovali, vola pa zaplenili partizanom. Po Žnidaršiču so postali žena in otroci brez sredstev.

V začetku leta 1944 so domačini v Črnem vrhu pri Logatcu ujeli učiteljico Ljubo iz Zadloga. V Hotedričici so jo javno zasramovali, v Logatcu pa tako pretepli, da ji je viselo meso s telesa. Odvlekli so jo dva km iz vasi, jo tam ustrelili, zavlekli v grmovje in pokrili s snegom.

MAŠČEVANJE
"JUNAKOV"

10. I. 1944 so Nemci in domobranci pri Rakitnici napadali Cankarjevo brigado. Ker pa niso imeli uspeha in so sami utrpeli velike izgube, so z minometi in zažigalnimi krogli zažgali poslopja kmetom Francu Kaplana, Antoniji Beligoj, Karlu Gorsetu in Antonu Trdanu, v vrednosti predvojnih 410.000 din. Po ponovnem neuspelom napadu pa so prišli v hiše in z vžigalicami požgali vsa gospodarska poslopja z gospodarskim orodjem in senom vred, dasi v bližini ni bilo nikake vojne akcije. Oškodovanci so: Jože Henigman, Franc Trdan, Neža Trdan, Franc Lovšin, Janez in Anton Henigman, Franc Beligoj, Franc Klun, Janez Vidervol, Franc Gorše, Janez Trdan, Jože Aražen, Janez Hočevar, Janez Hočevar II., Franc Levstik, Franc Henigman, Franc Debeljak, Anton Henigman, Franc Mrhar, Marija Černe. Tem ljudem so zgoreli skedenji, seno in gospodarsko orodje v vrednosti predvojnih 645.000 din.

NOČNI POKOLJ

13. XII. 1943 so domobranci iz Borovnice ubili Ivana Demšarja. Nalog za ta umor je dal domobranski major Ludvik Kolman, 42 let-

ni odvetniški pripravnik iz Štajerske. Med morilci so bili domobranski narednik Franc Urh, Ciril Kržič, Ivan Kovačič, ter Ivan in Anton Kovač.

23. XII. 1943 so domobranci odgnali 70-letno mater padlega partizana, Marijo Gradišar iz Zale pri Rakitni in jo 10 minut od Rakitne ustrelili. Drugi dan so truplo našli ljudje, ki so grabili listje. Sum pada na bivšega jug. por. Maksa Kuntlja.

29. I. 1944 ponoči sta Jože Horvat, sodni uradnik iz Kostanjevice, in njegova žena zasliala ropot po vratih. Na vprašanje, kdo je, so zunanji odgovorili, da so partizani. Ker pa nista odprla, so nočni obiskovalci udri skozi okno. Žena se jim je postavila naproti, a eden od zlikovcev jo je udaril s pištolo po glavi. Zbežala je ven in videla, da so domobranci obkolili hišo. Jože Horvat se je med tem skril na podstrešje. Domobranci pa so ga našli. Dobil je strel v stegno in v čeljust ter udarec s kopitom po glavi. Onesvestil se je. Zvlekli so ga iz hiše in ga zunaj davili, končno pa so mu razbili glavo, da je brizgala kri in možgani na vse strani. Nato so pobrali vso obleko, čevlje, zlatino in dokumente. Žena je spoznala Ignaca Penco in domobrancia Beca iz Sevnice. Umor je bil izvršen po nalogu komandanta Benedičiča, bivšega odvetniškega kopicijenta iz Celja, domobrancia v Kostanjevici.

Januarja so Nemci ubili pri Rašici Toneta Škerla, tajnika Okrajnega Odbora za Vel. Lašče, in ga pokopali kar ob cesti. 27. V. pa so truplo spet odkopali in ga zagrebli na pokopališču na Turjaku.

ŽRTVE OVA-
DUŠTVA št. I.

Domobranci imajo svoje zaupnike tudi v našem zaledju. Ne meneč se za ljudske žrtve in imovino ti ljudje vohunijo in sporočajo Nemcem svoja dognanja. Zato so Nemci 25. I. iz letal vrgli mnogo bomb na Sodražico, da sta ubita 2 prebivalca in 2 hiši popolnoma porušeni, 13 pa zelo poškodovani. Isti bombniki so vrgli bombe tudi na Ribnico in poškodovali več hiš, eno pa popolnoma porušili. Ruševine so tudi v Novi vasi. Naša vojska ni imela škode, pač pa nedolžni in mirni prebivalci.

RESITEV VIŠ-
NJE GORE

12. II. so domobranci pod nemškim vodstvom napadali Višnjo goro. Bilo je 200 domobrancev in 20 Nemcev. Med poveljniki domobrancev so bili Cvetkovič iz Grosuplje, Ahlin, Kastelic in Žičkov iz Kriške vasi. Alojz Zavodnika so ubili na njegovem domu na Kodeljevi pristavi. 2 domobrancia sta ga z bajonetom zaklala, tolka po glavi s kopitom puške in streljala v truplo. Ortopeda sta ga, za 15.000 lir denarja, za žepno uro in listnico z dokumenti. Ljudje trde, da je ta rop izvršil bratranec žrtve, Kastelic.

Ubili so ujetega partizana, ki mu je bil kmet Alojz Zupančič h. št. 170 odklonil zaklonišče.

Po Višnjih gori so ropali blago, ure, denar, živila, 16 koles, pisalni stroj, radijske aparate, itd. Omenjeni kmet Alojz Zupančič je moral to naropano blago odpeljati v Grosuplje, kjer so mu za vozno in nagrado, da je odklonil rešitev partizana — vzeli konja in voz.

Iz Višnje gore so bili odgnani ob tej priliki sledeči: Rudolf Pajk, krojaški mojster, Alojz Zupančič, gostilničar, Jože Vouk, čevljar, Ciril Vouk, dr. Vinko Hudelist, zdravnik Franc Groznik, sodni uradnik Andrej Bernik, klobučar, Franc Zalar, krojaški mojster, Ignac Nadrah, občinski tajnik, Ivan Omahen, čevljarjski mojster, Anton Ahlin, kmet, Marija Aubrecht, Ivan Juš, Ljubec, davčni uradnik, Mihael Omahen, trgovec, Kristina Meliher, Ludvik Gams, postajenačelnik. (Nadaljevanje prihodnjič)

Letos se Nemci gotovo ne pridejo kopat v Jadransko morje

Dragi tovariši!

Gotovo boš prijetno iznenaden ko prejmeš to moje pismo in ko izveš, da čez par dni odpotujem v Sredozemno morje, — verjetno pa celo v domovino. Na vsak način, tudi če ladja nebi šla domov, se bom trudil na vse načine, da vsaj jaz odidem, kajti dovolj mi je tega "nesrečnega slanega morja." Tako če bo šlo vse po sreči bom koncem tega ali začetku drugega meseca že v naši lepi in svobodni Sloveniji. In potem me morje več ne pritegne tako hitro... razen če bo izredno potrebno.

Potovanje semkaj je bilo prav prijetno, imeli smo zelo lepo vreme in smo Ocean prešli v približno trinajstih dneh. Tu smo sedaj že skoraj mesec dni in že komaj čakam da zopet odpotujem, posebno ko grem v lepe, solnčne mediteranske kraje...

Od doma se nisem prejel nikakih vesti in še nič ne vem če je kdo od mojih živ. Upam pa najboljši in željno pričakujem prvih vesti. Dr. Furlan in dr. Marušič so že več kot tri mesece v domovini. V Londonu sem bil večkrat skupaj s tovariši Fajfarjem (Slovenec-kiščanski socialist) in Petrovičem, ki sta bila prišla na mednarodno konferenco sindikalnih organizacij. Oba sta bila "prvororca" kar znači, da

sta stopila v partizane že v začetku okupacije. Z njimi sem večkrat in precej razgovarjal in vse kar sem šiljal potrjuje ono, kar piše v časopisih katere ste dobili. Tovariši Tone Fajfar mi je pravil, kako imenitno so bili organizirani partizani v Sloveniji in kako veliko pomoč so uživali z strani celega našega naroda, ki je takoj razumel zakaj se partizani borijo in ki je vso svojo ljubezen posvetil tovarišu maršalu Titu in njegovim sodelavcem.

Te dni pride v London novi jugoslovanski ambasador, dr. Ljubo Leonti (Splitčanin), kar pa je tam bilo starega vladnega aparata je pa vse že odpotovalo razen nekaj uradnikov informativnega biroa in finančnega oddeljenja. Tudi naši pomorščaki pobirajo "šila in kopita" in se pridno selijo v "zemljo solnce in svobode". Čeprav vemo da bo doma v začetku trda, vendar vsi želimo na domača tla kjer bomo vsaj točno vedeli zakaj delamo in živimo.

Jaz se drugače prav dobro počutim, le dela in skrbi imamo pa vedno več kot dovolj. Sedaj bodo vse naše ladje dobile "komisarje" mlade in preizkušene ljudi, ki so sodelovali v narodno-osvobodilni borbi. Dela bodo imeli na ladjah več kot dovolj, kajti naši tovariši mornarji, posebno častniki so se v teku vojne radi velikih plač precej razpustili in še vedno ne razumevajo pokreta v oni meri tako kot je potrebno. Ni dovolj samo reči "živo Tito", je treba tudi z delom pokazati ljubezen napram njemu in svojemu narodu.

Kakor izgleda, bo vojne prav kmalu konec. Nemške fašistične svinje se pri nas še vedno zakrknjeno borijo, toda upam, da jim bodo naši hrabri borci kmalu poplačali zločine, ki so jih izvršili nad našim narodom. Letos se Nemci prav gotovo ne pridejo kopati v Jadransko morje, vsaj na našo stran ne! Naj naši zavezniki za sedaj le čistijo, prej ali slej porazimo vsakega, ki se oskrbnil nad našim narodom. Letos se Nemci prav gotovo ne pridejo kopati v Jadransko morje, vsaj na našo stran ne! Naj naši zavezniki za sedaj le čistijo, prej ali slej porazimo vsakega, ki se oskrbnil nad našim narodom. Letos se Nemci prav gotovo ne pridejo kopati v Jadransko morje, vsaj na našo stran ne!

Prosim Te, sporoči tovarišem od "Novosti", da se jim najprisrčneje zahvaljujem za pošiljanje časopisov v London in da jaz potujem

STALINOV SIN V ŠVICI

Berne, Švica — Iz tukajšnih virov prispela vest trdi, da se poleg drugih sovjetskih častnikov, ki so bili ujeti za časa vojne z strani nemške fašistične vojske, nahaja tudi sin premiera in maršala Stalina, Jakob Dugashvili. Kakor Stalinov sin, tudi drugi častniki vzbujajo med ljudstvom posebno zanimanje, kateri so nameščeni v dobrih stanovanjih in oskrbovani z dobro hrano, zdravili itd.

Švicarski izdelovalci ur, so zvrnili večjo pozornost najbrž za bodočo-trgovino z urami, ker so Stalinovemu sinu podarili zlato uro za spomin.

Kot znano Sovjetska Unija je prekinila diplomatske odnose z švico zaradi njene enostranske nevtralnosti za časa vojne, dasi pa posamezni krogi že izražajo mnenja na podlagi zavetja Stalinovega sina in drugih častnikov Rdeče Armade, da se bodo morda izboljšali.

ŽENE ODLIKOVANE ZA POMOČ NAŠI VOJSKI

Predsedstvo AVNOJ-a je odlikovalo za izkazano pomoč NOV in PO Slovenije in pri tem izkazano hrabrost sledeče aktiviste OF:

- "Redom Hrabrosti": Bauser Tinka, Notranjsko; Centa Pavla, Barje; Cimerma Vida, Ljubljana; Fir Slava, Bela Krajina; Hvasitja Pavla, Novo mesto; Jakofčič Ana, Bela Krajina; Jordan Marija, Novo Mesto; Kirn Marija, Bela Krajina; Klarič Milka, Banja Loka; Knopič Marija, Kočevje; Kovac Ida, Ljubljana; Kozak Dana, Glavni Odbor SPZZ; Krulc Ivanka, Novo mesto; Kuzma Ana, Bela krajina; Leskošek Marija, Glavni Odbor SPZZ; Marc Micka, Novo mesto; Papič Bara, Bela Krajina; Pirnat Marija, Kočevje; Puhar Helena, Glavni Odbor SPZZ; Rupena Mara-Osolnik, Glavni Odbor SPZZ; Šetina Pepca, Bela Krajina; Vivoda Angela, Bela Krajina; Vrščaj Pepca, Bela Krajina; Vrščaj Zima, Glavni Odbor SPZZ; Vrtin Ana, Bela Krajina; Zigmud Ivanka, Notranjska; Žagar Francka, Ribnica; Južina Marija, Bela Krajina; Kos Zalka, Novo Mesto.
- "Znakom Hrabrosti": Čučnik Angela, Novo mesto; Eršte Marija, Bela Krajina; Ferlič Mica, Bela Krajina; Gorše Neška, Kočevje; Hvasitja Micka, Novo mesto; Ilijaš Rezka, Novo mesto; Ivec Anica, Bela Krajina; Kos Slavka, Novo me-

- sto; Kren Eda, Novo mesto; Magolič Ivanka, Novo mesto; Malarič Katka, Bela Krajina; Mazi Lojzka, Barje; Perovski Pepca, Novo mesto; Peterin Stanka, Bela Krajina; Podobnik Pepca, Novo mesto; Pibernik Mici, Bela Krajina; Radkovič Marija, Bela Krajina; Rešeta Tončka, Novo mesto; Sluga Justina, "Zmaga" Južno Primorsko okrožje; Štajdohar Neška, Notranjska; Štajnar Neška, Novo mesto; Štefančič Ana, Ljubljana; Štefančič Dragica, Ljubljana; Škof Emica, Bela Krajina; Tuhtar Angela, Bela Krajina; Vale Cirila, Novo mesto; Virant Rezka, Novo mesto.

Glavni štab NOV in PO Slovenije
Politkomisar, Boris Kidrič,
V. d. komandanta-generalmajor:
Dušan Kveder, 1.r.

VAŽNO NAZGANILO

Sudbury. — Odsek Zveze Kanadskih Slovencev priredi veliki piknik v nedeljo dne 1. julija. Medtem Mladinski odsek VPZ Bleč priredi plesno zabavo dne 8. julija v društvenih prostorih.

Obširnejše pojasnilo o eni in drugi prireditvi pričemo v prihodnji izdaji listi, kakor tudi dopis o uspehu mladinskega koncerta z sliko naše umetnice na Violino, Miss Mary Fojs. — Ured.

Olajšanje za proizvodnjo civilnih potrebščin

Ottawa — Finančni minister Mr. J.L. Ilsley opozarja ljudstvo, kljub temu da je minulega tedna zavržena restrikcija za 32 proizvodnih predmetov civilnih potrebščin pred pomanjkanjem sirovin za izdelovanje raznih reči.

Restrikcija je bila zavržena za izdelavo koles (Bicycles), mašine za pranje, likalniki, šivalni stroji, papir za zavitke, kovčeki, gumijaste reči itd. Vse te reči pridejo zdaj v poštev za civilne potrebščine, kakor je naznačil finančni minister Mr. Ilsley, ter se bo stopnjama nadomestilo iste v trgovinah.

Zahvala Slovincem v Kirkland Lake

Dear Brother:

I wish to extend you and others of your nationality who have participated in the V-E Day Parade my sincere thanks. You have helped to make V-E Day a memorable occasion in Kirkland Lake. My hope is that in future you will show the same spirit and co-operation in other mutual undertakings of the council.

Sincerely yours,
A. Shisko
Chairman All Slavocouncil
Parade Committee.

Dušan Ivančič

Opomba: To pismo je napisano kakor razvidno po datumu dne 3. maja, torej pred samo zmago, uredniku tega lista, ured.

Slovenija in Zveza Kanadskih Slovencev

Toronto — Kakšne važnosti je danes Zveza Kanadskih Slovencev ko se nahaja naša Slovenija zopet v neprijetnem položaju, naj tukaj vsaj deloma omenim za nekatere ljudi, ki še vedno dvomijo ali ima Zveza kakšen pomen tukaj v Kanadi.

Gotovo da je ravno danes znano vsakemu Slovincu v Kanadi ali pa v Ameriki, kateri se imenuje za Slovencev, v kakšnem položaju se nahaja naša slovenska dežela, kjer smo rastle krepki in veseli dokler nas ni gospodarstveni bič pogladil iskati kruha v tujini. Kakor že rečeno, sedaj se zopet nahaja Slovenija v težkih okolščinah, eno zaradi vojnega pustošja in drugo, da hoče zopet tujece po svoji volji razdeliti tuje ozemlje brez da se upraša narod o njegovi nameri. Kakšne so njegove misli ko ne pusti ali ne zaupa v deželni ljudem, kateri so osvobodili svojo zemljo iz napačeljih krempljev in obenem tudi pomagali njemu samemu pri njegovem naporu, da se tudi on sam reši sovražnika, je danes to nekako čudno, pač pa skoro gotovo, da ravno isti tujece namerava zadovoljiti svoje stare prijatelje s tujim ozemljem.

Pred nekoliko tedni dokler je še fašizem migal z "repom" smo mislili da se bliža dan, ko bo naša rojstna domovina prosta vseh tujih izkoriščevalcev in gospodarjev kateri ne pripadajo k njej in da ne sme nikdo imeti pravico "nam deliti" kar je že našega. Ali kakor vedno se dobi izgovor za tako stvar, da se najde kake poteškoče kadar je čas da se izroči malemu človeku prostost. Ravno tako se danes poskuša tudi z našo Slovenijo.

Naznanilo

Svet Kanadskih Južnih Slovanov priredi "Tito's Piknik" na dan 1. julija t. l. v Confederation Park (North Burnaby), dva bloka severno od 4600 Bloka, East Hastings St., Vancouverju.

Ves dohodek od piknika je namenjen za pomoč našemu herojskemu narodu v stari domovini.

Tem potom so uljudno vabljani vsi Južni Slovani v Vancouverju in okolice, da se udeležijo velikega narodnega piknika. Program je zelo bogat in bo na zadovoljstvo vseh udeležencev za dobro zabavo in razvedrilo skrbi:

Odbor.

Tretja obletnica Edinosti in predkonvenčna diskusija

Toronto — V iztisu Edinosti z dne 23. maja, br. Jože Sheryak, je v svojem dopisu omenil naslednje: "Dne 15. julija 1942. leta, je izšla prva številka našega lista Edinost, tukaj v Kanadi, na katerega smo Slovinci lahko ponosni. Prvič radi tega, ki je prvi slovenski list v Kanadi in drugič pa tudi boritelj za delavske in narodne interese; nestranski in radi tega je ravno nam Slovincem v veliko korist."

Pozneje ko je bil priobčen njegov dopis, več naših zastopnikov in naročnikov se je obrnilo na uredništvo za nadaljajo pojasnila glede tretje obletnice Edinosti, poudarjajoč pri tem, da je vloga našega lista od neizmerne važnosti med našim narodom in da gredo ravno njemu največje zasluge o dosežanjem našem uspehu na kulturnem polju, podvigu splošnega razumevanja tekoče dobe in pa utrditev medsebojnega sporazuma med kanadskimi Slovinci, Hrvati in Srbi, katerih dela in doprinos v tej vojni in zlasti za pomoč narodom Jugoslavije, je velike vrednosti v splošnem.

Tej ugotoviti naših zastopnikov in naročnikov, ni

potreben noben komentar. Oni so v naselbinah kjer živijo in delajo Kanadski Slovinci. Oni najbolj vedo vrednost lista v današnji dobi, ko je potrebno da smo ne samo združeni in soglasni med sabo po vseh življenjskih in drugih vprašanjih, ampak tudi resnično obveščeni kaj se dogaja v svetu in kaj nam je storiti, da kot narodna skupina branimo samo svoje in svojega naroda interese. Hkrati rečeno, list nam je v vseh teh zadevah in vprašanjih tista kažipot, katera nam kaže pravilno smer po kateri naj korakamo in delujemo za dosego naših pravic kot delavcev in kot naroda z vsemi drugimi svobodoljubnimi narodnimi skupinami in narodi v svetu.

Tretja obletnica Edinosti, se torej vrši v dobi, ko vojna še ni končana in ko je treba izpeljati v praktično življenjski pomen velika načela, na katerih sloni sporazum Zedinjenih narodov v protifašistični vojni in za katera so narodi Evrope položili ogromne žrtve. Torej praktična izvedba teh načel, da postanejo življenjska stvarnost narodov v svetu, je neposredna naloga vsakega poštenega rodoljuba, vsake narodno-kulturne organizacije — pač vsakega, kateri ljubi svoj narod, kateri je pripravljen mu pomagati k izgraditvi njegove svobode in demokratske domovine.

.....Ako smo v teku vojne zalagali vse kar nam je bilo mogoče za stvar zmage nad fašizmom, moramo sedaj zalagati vse kar zmoremo, da postanejo vse te zaloge resnično zmaga narodov za trajen in pravičen mir, za svobodo in življenjsko demokracijo po skočani vojni.

V duhu teh smernic je treba proslaviti tretjo obletnico Edinosti, katera v tem oziru nam nudi ne samo pravilno kažipot, tembolj postaja naše seznanjajoče sredstvo v javnosti kot najvažnejše merilo naše zvestobe in požrtvovalnosti na polju dela za uresničitev prej omenjenih nalog. Ta proslava torej ni enostavna proslava kake obletnice, ampak proslava zaslug našega dosežanjega dela in obenem

izraz pripravnosti da ga hočemo nadaljevati do najvišje stopnje za delavske in narodne interese.

Ker je istočasno nekoliko članov in članic izrazilo željo, da se gredeč dotaknem vprašanj katera bi bila po mojem mnenju najvažnejša za bodočo Konvencijo Zveze Kanadskih Slovencev, naj tukaj omenim moje osebno mišljenje.

Prihodnja Konvencija Zveze bo imela predseboj precej važnih vprašanj, da jih reši, da spopolni dosednji način dela, poveča splošno aktivnost članstva na razširitvi in povečanju njenih vrst. Potrebno je tudi spopolniti Pravila itd. Nastane vprašanje sedaj, kako k vsemu temu pristopiti in kako začeti to veljavno diskusijo pri odsekih, če je to na redni seji ali pa izrednih sestankih članov in članic. Kot navadno pri vsakem delu je treba tudi tukaj začetni diskusijo na gotovi podlagi. In ta podlaga je: "Naše dosedanje delo, njegov uspeh in njegovi nedostatki. Koliko smo napredovali od zadnje Konvencije? Kolikor novih članov smo pridobili? Z kakšno aktivnostjo smo se pečali pri odseku? Koliko smo zbrali pramoči za naš narod v starem kraju? Ali je bilo pri vsemu temu še mesta, da bi bili lahko dosegli še večji uspeh? Kako spopolniti naša pravila? Katere točke je treba zavrči in kakšne nadomestiti? Ali je dovolj pojasnjeno?" naloge in dolžnosti članstva?" Ali je treba pojasnitve o dolžnosti krajevnih uradnikov, predsednika, podpredsednika, tajnika, blagajnika in drugih odbornikov? Ali so bili naši odnosi s drugimi ustanovami dobri, odgovarjali ali ne odgovarjali!

Kako smo tretirali vprašanje glede sloge in edinstva? Kje so in kakšni so naši nedostaki? Kako jih odstraniti in kako izboljšati vsako najmanjšo stvar pri Zvezi in odsekih v splošnem.

To so sicer površna vprašanja po katerih je treba voditi diskusijo in pripraviti potrebna priporočila za bodočo Konvencijo Zveze. G. M.

Titov Dan v Južnem Ontario dne 22. julija

Odseki treh bratskih Zvez Kanadskih Slovencev, Hrvatov in Srbov v Južnem Ontario, priredijo veliko narodno manifestacijo, ki se bo vršila v Port Whellerju, nedaleč St. Catharines in svetovno znanega vodopada Niagara Falls, dne 22. julija.

Program za to prireditve vsebuje poleg izvrstne godbe za ples in prosto zabavo, 50 koštrunov in pet prašičev na raznu pečenih, Kranjske klobase, sladoled, lahko pijačo in naposled razne sportne igre. Poleg tega pa tekmujejo za kraljice piknika, slovenska, hrvaška in srbska dekleta. Slovinci v Toronto so izbrali dobro znano slovensko dekle, Mary Anzin, hčerko Matije in Ivanke Anzin. Iz drugih tozadevnih naselbin v Južnem Ontario nismo dobili sporočila o tamošnjih tekmovalkah in se radi tega naproša odseke Zvez, da nam pošljejo njih imena čim prej mogoče.

Odbor.

Miss Mary Anzin, katera tekmuje za kraljico velikega piknika in narodne manifestacije dne 22. julija.

J. Sheryak

Slovenija v borbi za svobodo

VOLITVE NA DEZELI

V predvojnih letih je belgrajska vlada omalovaževala in zapostavljala blagor slovenskega naroda v prid Srbov in pokrajin, kjer so ti prevladovali. Skupščina je štela 625 članov, toda Slovenija je bila upravičena le do 25 poslancev. Če upoštevamo, da je Jugoslavija štela nekaj nad 15 milijonov prebivalstva, Slovenija pa nekoliko manj kot 1.500.000, tedaj je očitno, da porazdelba državnih poslancev ni bila ne pravična in ne demokratična. Sorazmerno s številom prebivalstva bi Slovenija morala imeti 10% zastopstva v skupnem številu 625 ali najmanj 62 poslancev; imela pa jih je le 25 ali 4%. Slovenski politikaši so se večinoma bolj pobrigali za svoje osebne interese, kot pa za dobrobit svojega naroda. Dokaz temu je tudi njihovo stališče po invaziji, ko se je menda večina takozvanih "zastopnikov" naroda udnila sovražni reakciji ljudstvo danes sploh več ne zaupa voditeljem Krekovega in Čokovega tipa. V preteklosti je narod redkokdaj imel priliko izbirati svoje kandidate; to je storila stranka na krmilu. Sicer pa se je v Sloveniji že udomačila prislovica, da gre Slovenec lahko v Belgrad, ako hoče videti, kam roma njegovi davki. Druge pravice v vladi itak ni imel. Ko je Ljubljana zaprosila, da bi v državi proračun vključili tudi potrebno vsoto za zgraditev novega poslopja za vseučilišče, je bila zahteva ignorirana in vzelo je mnogo let, predno je vlada odobrila nekaj denarja v ta namen.

Slovenske politične stranke niso bile velike niti privlačne, razen Slovenske ljudske stranke, ki je v političnem življenju imela monopol od upostavitve diktature naprej. Krščanski socialisti, katoliške obrtno-zadruge, socialni demokrati, socialisti in druge liberalne stranke niso imele posebne vpliva nad maso kmečkega prebivalstva. Sokolska zveza je bila edina, ki je uživala široko priljubljenost, toda ta ni bila politična, temveč narodna in telovadna ustanova.

Po svojih "zastopnikih" narod ni imel potrebne vezi z vlado in ko je nastopila samopostavljena diktatura, je izginila vsaka prilika za demokracijo v tistem pomenu besede, kot jo razumevajo demokratični, svobodni narodi.

Kvizlinkovske skupine

Ko je sovražnik okupiral Slovenijo in so njegove posadke zasedle glavna mesta trge in vasi, je pričel plačevati domače kvizlinge, ki so mu narod izročili skoraj brez vsakega prelivanja krvi. Južno od Save na Dolenjskem in Notranjskem je zagospodaril Italijan. Nemci pa so pograbilili Gorenjsko in Štajersko in vse te pokrajine proglasili za redni del tretjega rajha.

Ti kvizlingi so bili v prvi vrsti belogardisti ali domobranci, kot se nazivajo sami. Vodi jih bivši general kraljeve jugoslovanske vojske Leo Rupnik, kateri je tudi izdelal načrte in nadzoroval utrjevanje Rupnikove obrambne črte na slovensko-italijanski meji. Kakšna potratna denarja in nepotrebne truda je bila ta črta, je vidno iz dejstva, da je predvidni Rupnik zelo skrbno hranil vse tajne podatke, načrte in informacije o utrdbah, ki so bile zgrajene za obrambo Slovencev pred italijanskim napadom, ter jih izročil Hitlerju in Mussoliniju. Njegova glavna pomagala sta sin Vuk Rupnik ter polkovnik Kren. Tem vojaškim voditeljem je dajal politične inspiracije ljubljanski nadškof Rožman in drugi iz klerikalnega tabora, ki so radi svojih cerkvenih in političnih pozicij uživali zaupanje med preprostim, nepoučenim kmečkim narodom.

Partizani in Bela garda

Prvi lokalni odpor se je pojavil 27. aprila 1941, ko je bila ustanovljena Osvobodilna fronta. Domobranci so si takoj izbrali geslo: BOJ PROTI KOMUNIZMU — V OBRAMBO VERE IN CERKVE. Važno je beležiti, koliko uspeha so dosegli v treh in pol letih kolaboracije s sovražnikom, do septembra 1943 z Italijani zatem pa z Nemci, ki so postavili Rupnika za predsednika slovenskih pokrajin pod Nemčijo.

Bela garda je našla največ odziva v Suhj krajini in v nekaterih krajih Notranjske južno od Ljubljane. Domobranstvo se ni moglo razviti nikjer drugej, navzlic vsem poizkusom vojaških, političnih in cerkvenih krogov, ki so ga skušali razširiti tudi po Štajerski, Primorski, Koroški, v Belokrajini in na Gorenjskem. Celotno okolice, kjer je gibanje začelo uspevalo, je danes skoraj popolnoma zamrlo.

V teh krajih ljudje niso verjeli, da so zavezniki na strani partizanov, pač pa nasprotno. Ljubljanski časopisi so vedno trdili, da so belogardisti na strani zaveznikov in zavezniki na strani Bele garde. Partizani so imeli težko nalogo ljudi prepričati, da jih belogardisti varajo. Ko so pričela zavezniška letala redno pristajati na osvojenem ozemlju, so si omislili načrt, da pobijejo nevarne laži. V okolici Loškega potoka je bilo treba zgraditi letališče za ameriška letala. Partizani so za to delo uposlili nad 300 družin, o katerih so vedeli, da simpatizirajo z belogardisti. Ko so ti zapeljani ljudje videli ameriške in angleške letalce in tovorna letala, na katerih so bile pripeljane partizanom vojaške potrebščine in ranjenci ter bolniki pa odpeljani v zavezniške bolnišnice v Italijo, tedaj so se začeli razumeli ljubljansko prevaro. Ta dogodek je zadal belogardizmu v tej okoliščini smrtni udarec.

Tudi besedilo domobranske prispege je marsikateremu odprlo oči. "Slovenec" jo je objavil v okviru 21. aprila 1944. Glasi se:

Prisegam pri Vsemogočnem Bogu, da bom zvest, hraber in svojim nadrejenim pokoren, da bom v skupnem boju z nemško oboroženo silo, stoječo pod poveljstvom vodje velike Nemčije, S. S. četami in policijo, proti banditom in komunistom kakor tudi njegovim zaveznikom svojo dolžnost vestno izpolnjeval za svojo slovensko domovino kot del svobodne Evrope. Za ta boj sem pripravljen žrtvovati tudi svoje življenje. Tako mi Bog pomagaj!"

(Nadaljevanje prihodnjič)

Važne društvene priredbe

Kirkland Lake — Z tem se daje na znanje vsemu članstvu odseka št. 1. VPZ. Bled, da radi važnega vzroka se bode prihodnja seja omenjenega društva vršila v dolenjih prostorih sobrata John Branšelj-a "A-44 Main St.", kot običajno drugo nedeljo po desetem v mesecu, to je dne 17. t.m.

Začetek točno ob drugi uri popoldne. Redna seja lokalnega Sveta, katera bi se imela vršiti ob 2 uri popoldne v Ukrajinskem delavskem domu zadnje nedelje v mesecu, se z tem obvešča vso našo javnost in predvsem pa članstvo, da se bo seja radi važnega zadržka obdržavala v isti dvorani, samo da je preložena za ob 7 uri večer.

Lokalni Svet ima tudi v načrtu prirediti prvi veliki piknik na dan 1. julija. Ker pa prosvetni odbor še ni dočel mesta kje se bo ta manifestacija vršila, bo o tem podrobno sporočeno v tem časopisu v prihodnji izdaji.

Z bratskim pozdravom, M. Otničar, tajnik

Slovensko Primorje

(Iz 1 strani)

rodno zavest, je ta proces prenehal. Pred zadnjo svetovno vojno so Slovenci v Trstu šteli več kot eno tretjino prebivalstva in ako bi ne prišlo do priklonitve, bi Trst bil danes mesto z slovensko večino. Prebivalstvo je pomešano tudi v drugih mestih. V Gorici z popolno-

ma slovensko okolico je polovica prebivalstva slovenskega, a v starih prej omenjenih mestih v Istri prebivaja skupaj okrog 40.000 ljudi, med katerimi je mnogo Slovencev in Hrvatov.

Radi tega je z rapalsko pogodbo dobila Italija Slovensko Primorje, v katerem je že na podlagi avstrijske

statistike od 1910, ki je za več deset tisoč prebivalcev zaostajala za stvarnim položajem, prebivalo 356.000 Slovencev.

Poznan nam je barbarski način narodnega zatiranja primorskih Slovencev in istrskih Hrvatov, kateri je bil zaprčet še pred nastopom fašistične oblasti, ko je Italija bila smatrana še za "liberalno", celo za "demokratsko" deželo. Toda ta barbarski način ni uspel, da zatre odpor Slovencev in Hrvatov. V tej vojni ni niti ena dežela Jugoslavije doprinesla več kot Slovensko Primorje in Hrvaška Istra v udejstvovanju v narodno osvobodilni borbi. To nam je danes najboljša zagotovitev, da nobena sila na svetu ne bo mogla preprečiti zedinjenja tega ozemlja, ki je nad dvajset let najbolj občutilo grozote fašizma, z demokratično, federativno Jugoslavijo.

Kaj Pove Zgodovina Glada Trsta?

(Povzeto iz "Chicago Tribune" 20. maja 1945)

Italijanske zahteve po Trstu se opirajo na dejstvo, da so Benečani osvojili Trst v vojni v pričetku trinajstega stoletja. Od tedaj naprej je Trst vodil vstaje in se upiral beneškemu jarmu skoraj 180 let. Svojo neodvisnost od Benetk si je zagotovil leta 1382, ko je prebivalstvo poklicalo avstrijskega cesarja Leopolda III. in ga postavilo za svojega vladiko. Pokrajina je bila polagoma priključena v avstrijsko cesarstvo pod izredno ugodnimi pogoji. Mesto je dobilo polno samoupravo; ko je bil ustanovljen avstrijski parlament, je bilo upravljeno tudi do svojega zastopstva.

Kot edina pristaniška luka avstro-ogrškega cesarstva, je blagostanje Trsta zelo procvitalo. Razen kratke dobe, ko ga je zasedel Napoleon, je Trst ostal avstrijska luka do 1918, ko je po versajski pogodbi bil podarjen Italiji. Niti Italija niti Jugoslavija nimata nobene zgodovinske pravice do Trsta. . .

- SANS

HIMMLER IZVRŠIL SAMOMOR

London — Načelnik gestapa Heinrich Himmler, notorni nacistični krvnik in veleornilec, je izvršil samomor z trupom, katerega tekočino v posebno pripravi stekli cevi, je zadržal v ustih pri preiskavi zavezniške oblasti, ko je bil aretiran.

Notorni nacistični veleornilec je bil odgovoren osebnost za nešteta zločina, toda to nikakor ne more opravičiti odlašanje kazni za vse druge nacistične kriminalne vojne zločince.

"Smrt nacističnim razbojnikom", so zahteve evropskih narodov!

Z ČEM SERVIRAJO JAVNO MNENJE

Toronto — Pretekli teden "Globe and Mail", glasilo torijevcev in bankirjev, prinaša na prvi strani tako le vest: "Demokratične in koalicijske vlade na Balkanu sodijo in obravnavajo z nacističnimi agenti in vojnimi zločinci." In kaj mislite, kakšen naslov je "Globe and Mail" naslovil tej vesti? Nič drugega, kakor: "komunisti zasedli oblast na Balkanu."

Veliki piknik v Port Arthurju

Na dan 24. junija priredi jo odseki treh bratskih Zvez na znanem zemljišču "Red Park", šest milj izven mesta, veliki piknik. Omenjeno zemljišče je prav pripravno za take vrste prireditev v prosti naravi. Poleg razne zabave, plesa itd., bo tudi okusna pečenka na ražnju pečen kostrun. Tudi za žejne seveda ne manjkalo za splahnti suha grla po okusni pečenki.

Vožnja na piknik in tudi nazaj je brezplačna. Važno je tukaj pripomniti, da se udeleženci zberejo ob pravem času med 12 uro dopol, in 2 uro popoldne.

Začetek piknika ob 12 uri popoldne. Skupni Odbor:

Zelo reven odgovor

St. Catharines — Želim nekoliko prostora v listu, ker bi rad povedal javnosti v imenu vseh prizadetih tukajšnih rojakov, da članek iz izšel dne 25. aprila t. l. v listu Edinosti pod naslovom "Moj obisk v St. Catharines", nikakor ni na mestu in neodgovarja resnici. Pisec namreč predbacia, da si hoče nekdo lastiti nekakšno diktatorstvo ali da je proti Sovjetski Uniji. Smešno . . . ker v tem pogledu ne vidite sami sebe, ter pomnite prvo pred svojim pragram, kajti kolikor slovenskih rojakov je tukaj v naselbihi so delavci, po večini kmetje (sadjerejci), torej vsi si zaslužijo kruh z obdelovanjem zemlje, drugi smo pa zaposleni v raznih tovarnah itd. In niti enega ni, ki bi gledal, kako se bode preživel od drugih. Je li pri vas tako? Da, v resnici so neke pravi generali brez vojaštva in to ne pri naši organizaciji, kajti ona je edino dobrodeljna in ne politična in takšna mora tudi ostati.

Ne vem od kje si pisec jemlje pravico imenovati ter sploh vtikati ime odporne organizacije v takšne nazad-

njaške dopise. Pa imenuje: obisk v St. Catharines. Jože, to po mneju naroda ni obisk ako je človek plačan in to še iz sklada kateri je bil skoraj gotovo nabran v svrhu podpore v stari kraj. Še to vedi, da mi tudi znamo čitati in tudi časopise dobivamo. Zatoraj toliko vemo kot drugi, zakaj potem poslušati ki sploh nisi bil v starem kraju, da bodeš mogel kaj več vedeti. Študiral tudi nisi, če pa si se kaj naučil od drugih, se je tudi nam lahko sanjalo istotako.

Sedaj pa še nekaj. Rojakom naznanjam, da tukajšni odsek "Novo mesto" VPZ, Bled št. 12 v St. Catharines priredi piknik dne 1. julija, pri rojaku Kumpu v Jordanu.

Za prostor rokaji te okolice že vedo, zatorej ne bode ga opisoval. Vabi pa se vse rokaje, da se vdeležijo prireditve, kajti ves čisti dobiček je odločeno da se ga pošlje kakor hitro bode to mogoče v lepo domovino Slovenijo.

Toraj za obilno vdeležbo se priporoča:

Odbor.

Pozdravi jugoslovanskim književnikom in pisateljem

"Zveza Hallywood-skih pisateljev v vojni", ki je največja ameriška organizacija te vrste v kateri so včlanjeni najbolj znani književniki, časniki, dramski in filmski pisatelji, je naslovala jugoslovanskim književnikom in pisateljem sledeče pozdrave:

"5.500 pisateljev, režiserjev, direktorjev in nastavniki "Zveze Hallywood-skih pisateljev, pošilja svoje bratske pozdrave književnikom Jugoslavije.

Mi izražamo svoje globoko občudovanje in spoštovanje herojski vlogi, ki so jo igrali jugoslovanski pisatelji in intelektualci ter zedinjeni pod vodstvom maršala Tita, podirali sile nemškega in italijanskega fašizma. Prepričani smo da bodo tudi v bodoče igrali enako važno vlogo pri ustvarjanju temeljite podlage za trajen mir in resnično demokracijo.

Od polkovnika Dedijera smo zvedeli mnogo o zgodovini vaše junaške borbe. Njegove besede so nas globoko pretresele, a obenem izpolnile nado, da bi se tudi mi v enakih okoliščinah zoperstavili teškim preizkušnjam terorja in smrti, kadar bi bili pozvani da to storimo.

Za sedaj in vred z vami sodelujemo vsaj v tem, da postane naša enotna zmagava — stvarna zmagava naroda, za narod in pomoč narodu, da se z ysemi sredstvi ki so nam na razpolago zoperstavimo nacističnemu prizadevanju da se zaseje mržnjo med Zedinjenimi narodi in naposled da sodelujemo na prerenoju kulture mednarodne tekovine v svetu.

Naša Zveza je vzpostavila prijateljske in vzajemno koristne odnose z Zvezo pisateljev Sovjetske Unije, organizacijo francoskih pisateljev in drugih zavezniških držav. Prav radi bi iste vzpostavili z jugoslovanskimi pisatelji in književniki, zaradi izmenjave sporočil in jačanju prirodne vezi prijateljstva in razumevanja med nami."

Z bratskim pozdravom: E. Lavery, predsednik.

Po kratkem razgovoru s polkovnikom Dedijer-om, Zveza Hallywood-skih pisa-

teljev in književnikov, je pozvala istega za eno predavanje o vlogi jugoslovanskih književnikov in intelektualcev v narodno osvobodilni borbi. Polkovnik Dedijer se je drage volje odzval pozivu in bo po zaključku konference Zedinjenih narodov v San Francisco, održal predavanje o delu Radovana Zogovič-a, Branka Čopič-a, Jožeta Kajut-a, Matija Bara, Skendera Kulenoviča in mnogih drugih znanih pisateljev, ki so sodelovali v narodno osvobodilni borbi Jugoslavije.

Vabilo na piknik

Timmins — Lokalni Svet Kanadskih Južnih Slovanov priredi piknik na dobro znanem mestu Gilles Lake, ne daleč Timmins, Schumacherja in South Porcupine. Ker bo to prvi letošnji piknik in tudi da je čisti dohodek namenjen za pomoč narodom Jugoslavije, so uljudno vabljene vsi Slovenci in Slovenke, kakor tudi sobrati Hrvti in Srbi, da se udeležijo.

Poleg plesne zabave za katero bo skrbel naš tamburaški zbor, bo dovolj za jesti in piti. Kakor navadno smo se prejšnja leta prav veselo zabavali in veselili na pikniku, bo tudi letos razne zabave in razvedrila dovolj za vse.

V sučaju slabega vremena se vrši večerinka v prostorih 112 Balsam St. N.

Odbor:

Iz francošine prevedla K. N.

Sami pri sebi si je dejala: Takoj bom obvestila Silvijo, da bom dobila na njen naslov neko važno pismo. Shrani naj ga zame, ne da bi o tem kaj povedala mojim starešem."

Silvija, nekdanja Oranina tovarišica v vzgojevališču, se je bila pred kratkim poročila. Orana je upala, da ne bo povpraševala po vzrokih takšnega skrivanja pošte, toda zmotila se je.

Ko je povedala prijateljici svojo željo, se je mlada žena zvito namuznila:

"V redu, draga moja, poslala ti bom dopisnico, takoj ko bo pismo prispelo. Ponj boš prišla sama, kaj ne?"

"Hvala, Silvija, prišla bom, kaj ko bom dobila dopisnico. Prosim te pa, nikomur ne omenjaj, tega najinega dogovora."

"Pst!" je zapepetala Silvija. "Name se lahko zaneses. Toda, ljuba moja, nikar ne dovoli, da bi ti kakšen vsiljivec zmešal glavo."

"Prisegam ti, da to ni ljubezensko pismo," je živahno vzkliknila. Na obrazu svoje prijateljice je opazila, da Silvija težko verjame tem besedam. Bila je pa dovolj taktična, da je zasakala pogovor na druge, manj pereče zadeve.

XVIII

Mnili so trije tedni, dolgi tedni negotovosti in čakanja. Odgovora ni bilo. To odlašanje je zbudilo v možganih mlade žene nova ugibanja in nove upe.

Lepega dne je pa naposled prišla Silvijina dopisnica, z nekaj nepomembnimi vrsticami; med njimi je pa mlada žena lahko razbrala, da jo pri prijateljici čaka tolikan pričakovano pismo.

Zdaj je bilo treba najti samo še vzrok, da bi lahko odpotovala v Pariz. Njen oče, precej nezaupen in strog gospodin, ni bil nič kaj zadovoljen s pogostimi izleti svoje hčerke. Toda Orana ga je znala prepričati, da pač ni nič nespodobnega, če se polnoletno dekle sem in tja odpelje v Pariz na čajanko ali h kakšni premieri, posebno, če ima spodobno družbo.

..... stil Arane, ko je a naj kar naj spansko poslani eki ataše govoriti da mi bodo pisali a, zanesljivega, zdaj čejo na poslanišče, jeno dejala samo pri sebi mlada žena.

Srce ji je burno utripalo, ko je stopila v atašejevo pisarno.

"Pravi diplomat," je dejala sama pri sebi Orana in sedla v nizek, globok naslonjač, ki ga je vljudno ponudil.

Mlada žena je čutila, da jo zveavo pogleduje. Španski ataše res ni pričakoval, da bo prišla tako nežna, mlada žena, skoraj še dekletce. Njegov pogled je Orano spravil v zadrego, zato je hitro pričela:

"Dobila sem s poslaništva pismo in v njem poziv, naj se zglašim pri vas, gospod."

"Res, gospodična, prosili smo vas, da nas obiščete, kajti vprašali ste o nekem od naših negdanjih letalcev. Ali bi lahko vedeli, v čigavem imenu bi radi te podatke?"

"Prišla sem v imenu neke svoje prijateljice, doma iz visoke družbe," je odgovorila Orana. Sicer bi bila rada povedala resnico temu resnemu človeku, toda bala se je, da bi ji ne zaupal, videč, da je prvič govorila drugače.

"Moja prijateljica," je nadaljevala, "je nekoliko boleha. Zato me je poprosila, naj jaz namesto nje pozivem, kaj se je zgodilo z njenim znancom iz Barcelone. Nisem mogla odkloniti tega posredovanja. Zanesem se na vašo molčečnost, gospod, kajti ne bi rada, da bi drugi izvedeli o tem mojem poslanstvu."

"Razumljivo, gospodična," je vljudno odgovoril ataše, "vi in ne vaša znanka, ste prišli že zadnjič po podatke o tem znanecu, torej ste bili vi tisti, ki ste se zmotili. Povedali ste neko ime, ki ni točno ime osebe, ki bi jo radi našli."

"Oh!"

"Dejali ste: letalec Moreno . . ."

"Da, pod tem imenom so tam doli poznali znanca moje prijateljice."

"Morebiti res."

"Bil je dokaj slaven," je skušala pojasniti Orana. "Nekakšen junak . . . vsaj za nekatere ljudi".

Ataše jo je reško prekinil: "Bil je junak brez straha in graje, kakor pravite po francosko".

"Oh!" je vzkliknila Orana začudeno in čudna slutnja jo je obšla. "Kaj ste hoteli reči, gospod?"

"Hotel sem reči, da moramo posebno spoštovati tiste ljudi, ki se pri njih pogum družijo z železno vztrajnostjo."

Orana bi bila rada izvedela kaj natančnejšega, toda diplomat je nenadno utihnil, kakor da bi se bil zbal povedati preveč.

Mlada žena bi bila rada predvsem izvedela, ali njen mož še živi, ali je že mrtev, ali pa med pogrešanimi. To, in samo to je bilo važno zanjo. Zato je vnovič vprašala:

"Ali letalec Moreno še živi?"

"Če vprašujete po letalcu Morenu, potem vam moramo pojasniti, da je izginil," je ledeno odgovoril diplomat.

"Izginil? je zasepetala Orana in se zresnila. "Torej je mrtev?"

"Ne, gospodična, ni mrtev. Povedati sem hotel, da je samo letalec izginil; tisti pa, ki je živel pod imenom Moreno, se je posvetil svojemu pravemu poklicu tisti dan, ko je pokopal letalca."

"Torej?" je živo vprašala Orana. Takšno natezanje živcev ji ni dobro delo.

"Torej, gospodična, z zanesljivostjo vam vem povedati samo to, da ta Španec še živi . . . Menda se muči v Madridu, kjer si skuša urediti dom in zbrati družino, ki je v času vojne zbežala na deželo in se porazgubila . . ."

"Družina?" je presenečeno vzkliknila Orana. "Ali ima družino?"

"Da, mater, sestro, slišal sem tudi, da se je tik pred odhodom na fronto oženil z neko mlado trgovko, če se ne motim. Natančnega ne vem, povem lahko samo to, da ta človek še živi."

"Živi", je zasepetala Orana. Ta novica jo je kar prevzela. "Živi, to je torej neizpodbitno!"

"Da, gospodična."

(Nadaljevanje prihodnjič)